

Alli Paasikiven Säätiölle

Raportti Väestöliitolle vuonna 2016 myönnetyn rahoituksen käytöstä

Perhebarometri 2017: Vanhemmuus ja elämäntilanne nyky-Suomessa

Tutkimuksen tavoite

Syntyvyys laskee Suomessa kuudetta vuotta peräkkäin, mikä on herättänyt laajaa keskustelua mediassa ja tutkijapiireissä. Väestöliiton Väestötutkimuslaitoksen lokakuussa 2017 ilmestynyt *Perhebarometri 2017* selvittää syntyvyyden laskun syitä. Olemme paneutuneet erityisesti nuorten aikuisten elämäntilanteeseen ja sosiaaliluokkien välisiin eroihin perheellistymistä koskevissa toiveissa ja odotuksissa. Näin hanke syventää vuoden 2015 Perhebarometrin tuloksia uusilla tutkimusmenetelmillä ja tuotamme uutta tietoa Suomen juhlavuoden lopussa.

Toteutus

Tutkimuksella on erilaisia, toisiaan täydentäviä aineistoja: fokusryhmät, vuonna 2015 toteutunut edustava kyselytutkimus sekä rekisteriaineistoanalyysi.

Fokusryhmät. Tammi-maaliskuussa 2017 haastateltiin yhteensä 12 fokusryhmää. Jokaisessa ryhmässä oli 3-6 osallistujaa sekä 2 vetäjää. Ryhmät järjestettiin Oulussa ja Helsingissä ja ne tehtiin erikseen miehille ja naisille (yksi ryhmä oli sekaryhmä) sekä eri koulutustasoa (korkeakoulutetut / vähän koulutetut) edustaville vastaajille. Fokusryhmiä suunnitteli tutkimusavustaja, fil. yo. Anna-Kaisa Sitomaniemi. Sitomaniemi myös litteroi kaikki haastattelut. Tutkimusavustaja, psykologian maisteri Kristiina Tammissalo analysoi fokusryhmien tuloksia yhdessä Väestötutkimuslaitosten tutkijoiden Anneli Miittisen ja Anna Rotkirchin kanssa.

Jatko-analyysi Perhebarometri 2015 –kyselyaineistolla. Selvitimme sosiaaliryhmien ja koulutusryhmien välisiä eroja lastenhankintatavoissa ja -odotuksissa sekä ihanteellisessa iässä tulla vanhemmaksi väestötasolla. Kyselyyn vastasi lähes 3200 iältään 20–50-vuotiasta suomalaista. Jatkotutkimus kohdistuu 20–40-vuotiaisiin aikuisiin (N=1900) ja sen toteutti tutkija Anneli Miittinen.

Rekisteriaineistojen analyysi. Laajan koko suomalaisväestöä edustavan Finfamily-rekisteriaineiston avulla arvioitiin ensimmäisen lapsen ajoituksen (minkä ikäisenä saa ensimmäisen lapsensa) vaikutusta naisten ja miesten myöhempään tulokehitykseen vuosina 1975-1980 syntyneillä suomalaisilla. Lastenhankinnan siirtämisen tulovaikutuksia tarkasteltiin eri koulutusryhmissä ja huomioimalla omien vanhempien vanhemmaksituloikä. Analyysin toteutti tutkija Venla Berg.

Budjetti

Tutkimussuunnitelman aikataulu ja budjetti toteutuivat pääosin suunnitelman mukaisesti. Suunniteltu diskreetti valintakoe ei toteutunut, koska myönnetty rahoitus oli anottua summaa pienempi. Sen sijaan tehtiin rekisteriaineistoilla tarkka arvio lastenhankinnan ajoituksen vaikutuksista naisten ja miesten

tulokehitykseen. Fokusryhmiä kerättiin myös puolet suunniteltua enemmän (12 ryhmää yhteensä suunnitellun 8 sijaan). Hankkeen lopullinen budjetti ei ole valmis, koska osa menoista toteutuu vasta syksyllä Perhebarometrin julkaisemisen yhteydessä (taitto, paino ja julkaisutilaisuus). Liitteenä on tiliotteet kesäkuuhun 2017 asti. Palkat koskevat tutkimusavustajia; tutkijoiden palkoista vastaa Väestöliitto.

Keskeiset tuotokset (blogeja ja esitelmiä tulee enemmän alkuvuonna 2018)

Anneli Miettinen, Kristiina Janhunen, Venla Berg ja Anna Rotkirch (ilmestyy) *Perhebarometri 2017*. Ilmestyy syksyllä 2017 paperijulkaisuna sekä vapaasti saatavana pdf:versiona nettisivuilla. Helsinki: Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja.

Sitomaniemi, Anna-Kaisa (2017) Jääkö nuori aikuinen ikuisesti odottamaan? Väestöliiton blogi 7.4.2017. <https://vaestoliitonblogi.com/2017/04/07/jaako-nuori-aikuinen-ikuisesti-odottamaan/>

Miettinen, Anna ja Anna Rotkirch (2016) Miksi syntyvyys laskee? Esitelmä Dan Apterin juhlaseminaarissa, 22.11.2016.

Rotkirch, Anna (2016) Lastenhankinnan muuttuva maisema. Luento ”Epidemiologia nyt” jatko-opintokurssilla (Syöpärekisteri ja Tampereen yliopisto, Biomedicum 6.9.2016).